

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 5570 [1809/1810]

בי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

ירמיה יא יב

בשחיתה עין בלחמו ונכרתנו מארץ חיים ושמו לא יזכר עוד :
(כ) ויהיה צבאות שפט צדק בחן כליות ולב אראה נקמתך מהם
כי אריק גליתו את ריבי : (כא) לכן כה אמר יהוה על אנשי
ענתות המבקשים את הנפש לאמר לא הנבא בשם יהוה ולא
תמות פידינו : (כב) לכן כה אמר יהוה צבאות הנניפקד עליהם
הפחיתים ימותו בחרב בגיהם ובנתייהם ימתו פרעב : (כג) ושארית
לא תהיה להם פי אביא רעה אל אנשי ענתות
שנת פקדתם :

יב (א) צדיק אהיה יהוה כי אריב אליה אך משפטים אדבר אותך
מדוע דרך רשעים צלחה שְלוּ כל בגדי בגד : (ב) גטעתם גם
שרשו ילכו גם עשו פרי קרוב אהיה בפיהם ורחוק מקליתיהם :
(ג) ואתה יהוה ידעתני הראני ובחנת לבי אהיה התיקם כצאן
לטובה

ר ש י

פמא דמותא במיכליה : (כ) אראה נקמתך מהם : את אנשי ענתות הים
מוקלל : (כג) אל אנשי ענתות : כמו על אנשי ענתות :
יב (א) נדיק אתה ה' כי אריב חליך : כשחתוכה עמך ידעתי כי תנרק
דצדריך אך חפץ חני לדבר משפטים אותך להודיעני דרךך : מדוע דרך
רשעים נלחה : שנתה גדולה לנצוד נר הרשע ותנליחסו להסריב ביתך : דבר
אחר על אנשי ענתות הים נועק וקורא תגר : שלו : לשון שלום : (ג) ואתה
ה' ידעתני : גם על אנשי ענתות העומדים עלי עזרני כי אתה ידעתני התיקם
כצאן

ב א ו ר

(כ) וה' צבאות, אותך ה' צבאות, שפט צדק וכו', אבקש שתראני נקמתך מהם
גליתו את ריבי, אין לי אס וקרוב לגלות להם את ריבי, כי הם בגדו בי ונקאו אח כפסי,
לכן אגלה אותי אליך; והנבא תורה כלסון בני אדם (רד"ק) * ואפשר שהוא כמו גליתו
משדש גלל, כמו גל אל ה' ויפלטו, כלומר עליך אשליך יהני וריבי. (כא)
לכן, לשון שנועה והנצחה, וכמו כן מלת לכן בפסוק שאחריו, ובתרגומי חביתים נקסור
המכה והמסוכנ (קיוואלים) להמשך הענין. (כב) פקד, לשון עונש, כמו פוקד עון
אבות על בנים. הבחורים וכו', גם בחורים מלומדי חרב ואנשי סיל ימותו בחרב, קל יסומר
הוקנים והישישים. (כג) ושארית לא תהיה להם. לאנשי ענתות, והם לקו יותר משאר
ישראל, לפי שבגדו בקרונם וכן עירם. שנת פקודתם, שנת הסרבן שהיתה שנת תשע עשרה
לנבוכדנצר, שהסריב את הארץ, וגלו הנשארים המתיים מן החרב ומן הרעב. ואמרו שבמינו
ל

באנען, דאס זיין נאָהמען ניממער מעהר געדאַכט ווערדע! (כ) אַכער דוא, עווש
 גער צבאות! דוא גערעכטער ריכטער! דער דוא הערץ אונד בירען פרייפסט, אַ
 לאַם מיך דינע ראַכע איבער זיא זעהן; דער דור עמפּפּעהלע איד מינע שטרייטזאָ-
 כע (כא) וואַרליך! זאָ שפּריכט דער הערר צבאות פּאָן דער מענגערן פּאָן
 ענחות — וויל זיא דיר נאך דעם לעבען טראַכטען, דיר דראַהען; „וויזאנעניכט,
 זאָנסט שטירבסט דוא דורך אינזרע הענדע!“ (כב) דרום — זאָ שפּריכט דער
 עוויגע צבאית — ווילל איד עם שוועהר אָן איהנען אהנדען. איהרע זינגלונגע זאלען
 דורכ'ס שווערט, איהרע קנאבען אונד מערדען דען הונגערסמאך שטערבען.
 (כג) קיין איבערבלייבעל ווילל איד פּאָן איהנען לאַססען, ווען אין איהרעם אַהג-
 רונגסיאָהר דאָן אינגליק איבער ענחות בעוואָהנער לאַזברעכען ווירד.

יב (א) צו גערעכט ביסט דוא, עוויגער! אַלס דאָס איד מיט דיר רעכטען זאלל-
 טע; דאָך פּערגעננע מיר דיא פּאַרשטעללונג: ווארום וואַנדעלן דיא פּרעפּ-
 לער איהרען וועג זאָ גליקליך? זאָ אונגעשטעהרט דיא טריילאָזען? (ב) וואַרום
 האַסט דוא זיא איינגעפּלאַנצט, איינגעווארצעלט, דאָס זיא זאָ געדייהען אונד
 פּריכטע טראַנען? נאָהע ביסט דוא יאָ נור איהרעם מונדע, איהרעם הערצען אַכער
 פּיערן. (ג) מיך אַכער קעגנסט דוא, עוויגער! האַסט מיך דורכשויטעט. אונד מיין
 דיר ערגעבענעם הערץ געפּריכט. — צעררייסע זיא דאָך וויל דאָן שלאַכטפּיה;
 בעשטיממע

ב א ו ר

ו'ל אף על פי שגזרה נזירה שלא תהיה שארית לאנשי ענחות, בכל זאת כאלכדו האויבים את
 בער ועשות טובה, כחטל הנזירה וכשאר מהם שארית מעט, וכן מצאנו נסוב גלות בכל שנו
 גם כן יאה ועשרים ושמונה יחנשי ענחות.

יב (א) ענין הקפידל בכלל הוא זה: מפסוק א' עד ה' אלה הנביא על הכללת הרשעים
 ורעת הנדקים. פסוק ה' ו', תשיבת הקנ"ה לנביא על דרך משל, שלא כלה לו
 להרהר אחר מדותיו ולחקור אחר עמקי עבותיו. מפסוק ז' עד י' יבאר הנביא בשם ה' הנרות
 אעתידות לבוא על ישראל מרוב חטאתם, וכי נברתם לו נר כניבול. מפסוק י' עד סוף
 הקאפיטל היא כנראה על העמים שכני ישראל, פירענותם וסבותם. ועתה נבאר כל פסוק
 צפני עמיו. כי ארוב, מאשר ארוב, כלומר אם ארוב חליך מילא ידעכי אתה הוא הנדק
 אך משפטים אדבר אוהך, כאדם הנסא ויתן בטעות הכדוכין ורובה לדעת גם טעות
 החיוב, הנס שודע היטב בקת הזכאי, למען הנין טעות מתנדרו, כן אחפן שתודיעני
 דרכך למען אדע שגגתי. מדוע דרך רשעים צלחה, שנתת גדולה לנבוכדנצר ותכליתו
 להחריב ביתך. דבר אחר על אנשי ענחות היה נעק וקוראתגר (הש"י). ולפי הענין נראה
 פירוש האחרון עיקר שלו לשון גליה, ושארן שלהי (ב) נטעחם וכי, מחובר אל
 השאלה, מדוע נטעתם עד שנאשמו וילכו (למעלה) ויעשו פרי? שרשו, אשר הרד"ק שהוא
 מננין פעל הכבד על דרך מרובע (ר"ל ענין הפעל החולך על דרך מרובע כמו נסיע'
 וכפוליס) וכן כל שרש בארץ נעם. ולפי דברי יאה פועל עומד. אמנם לפי
 מהדקקים האחרים (ראב"ח מאמר שני) לא נמצא בנין מרובע כי אם בנין ע' וכפוליס,
 ופה הוא בנין פעל בתלום הדגש לפני אות הגרון, ועכינו כמו נאשו, וכן כל שרש בארץ
 זכר. (ג) ואתה ה' ידעתני וחראתני ובחנת לבי שהיא אהך, כלומר כאמן אתך
 ולא כננס הרחוק ממך, אם כן למה הם בטיבו ואני ברע? החיכם, פירוש רש"י ורד"ק כמו
 מד הקיטנו אותם מן העיר, החסיקים ממקום רבנם לכעתם כספן גמנתק. ויתכן שהיא לשון
 כתיבה

תרגום אשכנזי

בעשטיממע איהרען ווירגעטאג . (ד) וויא לאנגע נאך זאלל דאן לאנד פֿערעדעט , פֿערדארט דעם פֿעלדעם קרייטער זיין ? זאלל דער באַוהייט זיינער איינוואַהנער וויללען , וועלכע שפרעכען , ער ויהט אונזרע צוקונפֿט ניכט , אַללעס פֿיהע אונד געפֿליגעלאומקאָממען ? — — — (ה) ויהע ! דוא העלטסט עם מיט פֿיסנענע גערן ניכט אויס , אונד וויללסט מיט ראָססע אין דיא וועטטע לויפֿען ! פֿערמאַנסט ניכטס אים פֿירדליכען רוהיגען לאַנדע , אונד וויללסט עם מיט דעם כרויזענדען ירדן אויפֿנעהמען ? (ו) וויססע ! דיינע ברודער , דיינע גאַנצע פֿאַמיליע , אויך דיוע זינד דיר אונטרייא , אויך דיוע פרעדיגען אויפֿרוהר ווידער דין ; טרויע איהנען ניכט

ב א ו ר

נתיקה ונתיחה , כמו כנחקה את מוסרותיו , כאשר ינתקו , ור"ל נתת הרשעים השלויס והשחכיס האלה לכתחים כנאן לטבחא * והקדישם , והזמינס ליוס הריגה , ליוס שיהיה צו הרג רב , ולא יכנלו ומנו , למען ידעו כלס כי רשעתם גרמה להם , אבל עתה ישמככה בהללחם . (ד) ער מתי וכו' , המשך הפסוק כן הוא : עד מתי תאכל (תסרב) הארץ ויינש כל עשב השדה יספתה בהמות ועוף מרעת יושבי בה , יען כי אמרו לא יראה (אלהים) את אחריטנו ולא ישגיט בנו , כלומר עד מתי יהיה לנו למוקש השלויס החטאים האלה , האומרים לא יראה יה' ולא יבין באחרית האדם אם טוב אם רע , שנעבדס תסרב הארץ ויינש וכו' וירע גם לעובים ? כל השדה , זה על דרך הפלגה , וכן ספתה וכו' (רד"ק) . ספתה . ענין בליין , כמו האף תספה זריקי ורש"י פירש פינד"א בלע"ז , כ"ל פֿינור , ענדע ,) וענינו אחת . עד כה שאלת הכניא . (ה) כי אח רגלים , פירש רד"ק בשם אביו כל זה הפסוק הוא תשובה לשאלת הנביא , שלא יכרהר אחר מדותיו של הקב"ה . אמר : על מה ששאלתני אנו משיבך זה המשל : הנה ראיתך רץ עם רגלים כמותך והלאה , ולא היה בך יכולת להשיגם , ואיך התחרה , תתערב עם הסוסים לרץ עמהם . והנמשל הוא , הנה אמה בין בני אדם במותך ואיך יודע רעתם וסודם , שהרי אמרו להאכילך סם המות ולא הרגשת ולא ידעת לולא הודעתך , ואיך תרצה לדעת סודי ודעתי בהנהגת העולם , בהללחת הרשעים ורעת הכדיקים בעולם הזה ! לכן שים ירך למופיך ואל תהרהר אחרי . ובארץ שלום אתה בוטח , אשה חשבת עמך שם בטח . ויש מפרשים אמה בוטח , אמה מנקש בטחון (דוא ווכסט זיכערע דייט) . פירוש לא היית בטח בין אנשי ענתות , שהיו קרוביך ובני עירך , וראוי להיות לך שם ארץ שלום להיות בוטח בהם שיכילוך מוד המבקשים את נפשך , ואמה לא יכלת לעשות זה , בי הם מערימים עליך להמיתך , ואיך העשה בגאון הירדן . במקום שמתגאין גלי הירדן ? והוא משל על שרי יהודה וירושלים , ולפי שהוא הכהר שנתוך ארץ ישראל (כי הפרת הוא בגבול ארץ ישראל) . לכן קרא הכתוב לשרים האלה גאון הירדן . ובמשל הזה רמז האל ב"ה לכניא עור מוסר ולמד , לבל יירא לדבר בשליחותו לשרי יהודה וירושלים , ולא ירך לכנו ממעשה אנשי ענתות הנעירים ממנס (מדברי הרד"ק) . התחרה , תתערב , (וועטטאייפֿערן) , והמלה הזאת זרה בדקדוק , כי הוא מבנין התפעל מבנין ל"ה , והיה ראוי התחרה , או התחר בתסרון ה"א . ואין לאמר שגראו חחר , עם ה"א טספית , והוא : מבנין פֿעל , (ומלת התחר בפסוק אל תתחר במרעים היא עמיד הקל) , דאס כן פיה ראוי להנקד . במקן הר' ולא בסגול , כדיט לפני ה"א טספת * (ו) בי גם וכו' . הפסוק הזה הוא יתר ביאור לפסוק שלפניו , ואמר גם אחיך ובית אחיך אשר בטחת בהם נגדו בך ונקשו את נפשך . מלא , קנזן אנשים (רש"י ורד"ק) , כלומר התקבצו אחריך להכהילך ולהפחידך אם תתנאל להם . אל תאמן בהם אם יקרבוך נסלקיקיט שפתם , כי דעתם כדי שתקרנב אגלס ותנא לביתם לאכול ונשקות , למען יאכילך סם המות . (ו) עובתי

למב
כל
לא
התח
הירד
צאח
דעט
חות
הארץ
הקד
inira
חין
הכה
עם
שרי
וגו'
ציוני
שילוב
בלע'
התח
חייל
וחיך
ונמר
חיות
יונתן
פרש
ענין
כלומר
כלומר
כמו
אלי
בטמ

למבחה והקדשם ליום הרגה : (ד) עד-מתי האבל הארץ ועשב
 כל-השדה ייבש מרעת ישב-בה ספחה בהמות ועוף פי אמרו
 לא יראה את-אחריתנו : (ה) פי את-רגלים ירצתה וילאקה ואיך
 התחרה את הסוסים ובארץ שלום אתה בוטח ואיך תעשה בגאון
 הירדן : (ו) פי גם-אחיק ובית-אחיק גם המה בגרו כך גם-המה

קראו

ר ש י

כצאן למבחה • נחקס מן החיים נמות , דיטטאקאלו"ש בלע"ז : (ד) ר"ל
 דעטאשע לעס , Detache les. בל"א זונדרע זיא אז) כמו עד התיקנו
 אותם מן העיר (יהושע ח') : והקדשם הזויגס : (ד) עד מתי האבל
 הארץ ועשב כל השדה ייבש • ער כאן דברי הנביא • תחבל תחרז • ורוח
 הקדש משיבתו מרעת יושבי בה ספת' צהמה ועוף ספתה פינר"א בלע"ז ,
 Finira. (בל"א חוורד ענדיגן) כי אמרו יושבי הארץ הזאת : לא יראה את אחריתנו
 חין גלוי לפניו מה יסוף בסופינו : (ה) כי את רגלים רנתה וילאוך • קרוביך
 הכהנים כמותך וחנשי עירך באים להורגך : ואיך תתחרה את הסוסים • לרוך
 עם הסוסים כלומר ומה קרוביך הכהנים באים להרגך כל שכן שיקומו להרגך
 שרי יהודה וזהו קנשי עליהם וזו היא הנלחת האויב וכן תרגס יונתן דה תיובתא
 וגו' כצעמוד ומדרש רבותינו אם על שבר שלש פסיעות שרן נבוכד נגר לכבודי
 צימי מרודך בלאדן אתה תמה שהרבתי גדולתו כל כך מה תחמה עוד כשתראה
 שילום שבר שאלם לנדויקים שרנו לפני כסוסים : את רגלים עם רגלים פיאונ"יש
 בלע"ז : (צכ"י רש"י פיטון , שהוא פיעטון Pieton בל"א פוס קנעכט)
 תתחרה • אחטיר"ש בלע"ז : (הוא האטעיר"ס , Hateras ווירסט
 איילען וכן ליעז הרב בתילים ל"ז ח') ובארץ שלום אשר אתה בוטח • שם הלאוך :
 ואיך תעשה בגאון • שרי יהודה וגאון סירדן משל הוא לפי שהוא מקום אריות
 וגמרים וכן לימדנו יונתן צהרבה מקומות ובלאו תירגס ואכדין את מרמי לקבל
 חיות צרא די צרוס ירנא והנה בארים יעלה מגאון סירדן (לקמן ט') חירגס
 יונתן בשני מקומות באריא דסליק מרום ירנא : (ו) קראו אחריק מלא •

קבוצת

מבלל יופי

הרשעים התיקס מיקוס רננס לרעתם כצאן למבחה : והקדשם • ענין הזמנא : (ד) ספחה •
 ענין בלין כמו האף תספה בדיק עם השע אף הוא פועל יוכא זה פועל עומד : (ה) רגלים •
 כלומר שהיו חלבים ברגליהם : תתחרה • ענין הדמיות וההתערב והוא בן ארבע : בוטח •
 כלומר בארץ שלום עליה לך לנשות צהסוהם אנשי ענתות ואתה בצבנה עמה ומפתח מהם
 כמו שאמר על אש ענתות האבקאים את נשך : ואיך תעשה בגאון הירדן • כלומר כשאשלתך
 אל יושבים וכן אמר כי גם אהך ובית אהך גם המה בגרו כך וגו' : (ו) מלא • ענין קבין
 כלומר לאסף ולקבן אחריק וכן מלא רועים שיתקבנו אחרי הארים • ורבינו הא"ל פירש שהיא

מן

ירמיה יב

קראו אחריה מלא אל תאמן בם כי ידברו אליה טובות : (ו) עזבתי
את ביתי נמישתי את נחלתי נתתי את ידידות גפשי בכף איביה :
(ח) היתרחדלי נחלתי בארה ביער נהגה עלי בקולה על-כן
שנאתיה : (ט) העיט צבוע נחלתי לי העיט סביב עליה לכו אספו
כל-חית השדה החיו לאכלה : (י) רעים רבים שחתו כרמי בססו
את חלקתי נתנו את-חלקת חמדתי למדבר שממה : (יא) שממה
לשממה אכלה עלי שממה הט' בצרי נשממה כל-הארץ בי אין איש
שם על-לב : (יב) על-כל-שפים במדבר באו שרדים פי הרב
להודה אכלה מקצה ארץ ועד-קצה הארץ אין שלום לכל-בשר :
(יג) זרעו

ר ש י

קבוצת אנשי : (ז) ידיות נפשי • עם סגולתי : (ח) נתנה עלי בקולה •
עלתה לפני לעקת חמסי : (ט) העיט נבוע • הס"ח תמוסל לנד הוא
פתח הכי עוף נבוע מנחל נדס שאר העופות נחשפי עליו : העיט סביב
עליה • שח עוף שמים הס או דחיונות הגדודי הקלים אשר סניבים • ד"ח
העיט נבוע עוף אחד שהוא נבוע וכל העופות נחשפי עליו לחוכלו שאנאים
אותו : החיו : צואו : (י) רועים רבים • רחשי גייסות של חיל נבוכד נדר
כמו שנחמר למעלה חליה יצאו רועים ועדרים (לעיל ו') : צוטסו • לשון
מרים וכן וסיו כנצורים צוטסו צטיט חונות (זכריה י') : חלקתי • קנפני"ח
צלע"ז : Campagne, (כל"ח פעלד, הקער, וכן ציטעי"מ'ג' וצפסחים ח' צ') :
(יא) חבלה

מכלל יופי

מן המלות שאפרשי אותם בהפכם כלומר קטר בכל דבר כמו שאמרים לסומא סני נהור : (ו)
ידיות נפשי • אהנת נפשי : העיט • הס"ח נסניהם פחותה היא למיחה ואמרו כי העוף
הדורס הוא הנקרא עיט ופירושו להרו"קס בשלש ונקרא נבוע לפי שיט' לו גוינים הרבה כחיו הוא
נבוע ואמרים כי הוא עוף אחד שהוא נבוע וכל העופות נחשפים עליו לחוכלו שאנאים אותו •
ויש מפרשים עוף נבוע מנחל נדס שאר עופות נחשפים אליו • [ובשרש עיט פירש הר"קס
העיט נבוע מדס חללים יהיה סביב על נחלתי שנחתי לי ואחר שבע העיט יבא חית השדה
לאכול כמו שאמר לכו אספו כל חית השדה החיו לאכלה אשר לעופות אשר שתשנעו חתם לכו
אספו כל חית השדה נעבור פי כן המנהג שהעופות יבאו על החללים תמלה והחיות רואות העוף
נבוע ו תורו מקום החללים • ואפשר שיהיה העיט רמו לנבוכדנצר והחיות • משל לשאר החיות
שינאו עמו נמכות להחריב את יושלים ל"ג] : (ט) החיו • שלשי אתה והס"ח תחורת
האל"ף באתי אקצה יין ובה בהרות ע"ן הפעל ינקרו נכר"י יהיה משפטה בשא כמו בעיני אלף
שנא נכר"י מפני שהיא אוח הגרן וענינו כמו צואו : (י) רעים רבים • הם המלכים כי המלך
פשו הרעה לנאן וכן ת"י מלכין סניחין קטלו עמי : בססו • ענין הרמיסה והגיוול : (יא)
שממה

ניכט, ווען זיא אויך פריינדליך מיט דיר שפרעכען. — (ז) אך! פֿערלאַססען מוס
 אויך מיין הויז, פֿערצייכט אויף מיין ערבטהייל טהון; מוס, וואָס מיר אַם ליבסטען
 איזט, דעם פֿיינדע פֿרייז געבען! (ח) דעם לעווע אים וואַלדע גלייכט מיין אייגענ־
 טהום; זיינע געוואַלטטהעטיגקייט שרייעט צו מיר הערויף; דאַרום האַססע איך
 עס. (ט) איזט דען אין מיניעם ערבטהייל איין פֿאַם כלוטע טריפֿענדער, איין
 אומהער פֿלאַטטערנדער רויבפֿאַגעל? געהעט הין! פֿערוואַמסעלט אַללע טהירע
 דעם פֿעלדעס, לאַסט זיא קאַממען, דיא ערווירגטען צו פֿערצעהרען! (י) פֿילע
 הירטען האַבען מיניען וויינבערג פֿערדאַרבען, מיין אייגענטהום צערטרעטען, אונד
 מיין געליבטעם ערבטהייל אין איינע איינעדע פֿערוואַנדעלט; (יא) האַבען עס
 גענצליך צו גרונדע געריכטעט — אך! דיא צערשטעהרונג יאַממערט מיר! —
 פֿערעדעט איזט דאַן לאַנד, ווייל נימאַנד אין זיך קעהרט * (יב) איבער אַללע
 בערגע דער וויסטע קאַממען רייבער הער; שווערט דעם העררן וויטהעט פֿאַן איי־
 געם ענדע דער ערדע צום אַנדערן; קיין לעכענדעס וועזען גענייסט דעם פֿרידענס־
 (יג) זיא

ב א ו ר

(ז) עובתי את ביתי, אמר האל ב"ה כאלם הנוהם על אבדתי, מפני עונות בית ישראל
 הוכרתי לעונת את ביתי, זה בית המקדש, ולנטוש את נחלתי, זה ישראל, כמו יעקב חבל
 נחלתי. (ח) היתה לי נחלתי וכו', מוסר על הפסוק אלפניו, עונתי ונטשתי את נחלתי,
 כאלם העונת את רועה ונס מפני האריה האלונבו. נתנה עלי בקולה, עלתה לפני בעקת
 העשוקים מפני חייסיהם (רש"י ורד"ק), לכן שנאתיה ועונתיה * (ט) העיט צבוע
 וכו', שניהם ה"א נפתח לשאלה (ולא בחטף, כדינו לפני חות גלויות) * והנה הפסוק
 הזה הוא קשי הכנה * ופירש רד"ק בשם אביו: העיט צבוע נדס חללים יהיה סביב על נחלתי
 לי, שנחלתי לי, ואחר שצבע העיט (מפני החללים) יבואו כל חיות השדה לאכול הנוטר,
 כמו שאמר: לכו אספו וכו', כי כן מנהג העופות יבואו על החללים תחלה, כי הם יראו
 אותם נעופסס, והחיות האחרות אה העופות צבועים מדם החללים ויתירו ממקומם * והחיות
 הן משל על האומות שצאו עם נבוכדנצר להחרוב ירושלים, כאלו עשו (ישראל בעצמם) אות
 והריו להם נס שיבואו, ורוא משל העיט הצבוע אשר הוא סימן לחיות, והוא דבר הנבואה *
 עכ"ל הרד"ק * ולפי דבריו נכפלה מלת העיט לת קף הדבור * ורש"י פירש שמלת העיט
 השניה תורה על כל שאר העופות הטורפות, כלומר העיט צבוע נדס נחלתי לי, שהעיט,
 הם שאר העופות, סביב לה? ואפשר לאמר, שמסר ב' האמוש במלת נחלתי, ופירושו:
 העיט צבוע נחלתי שנחלתי לי? העיט סביב לה? וכפל הענין לחוק הדבור, כלומר שרבו
 בהם חללים כאלו עוף העירף בתובה * לכו אספו וכו', לאכול פגרי החללים כנ"ל *
 (י) רעים רבים, הם מלכי גוים שצאו עם נבוכדנצר, והמלך כמו הרועה לאחז * והפסוק
 הזה הוא פתרון לפסוק אלפניו * ברמי, ישראל, כמו פי כרס ה' שנאות וכו' * בססו,
 רימוס * (יא) שמה, במפיק ה"א, שם אותה, ועשו אותה לשמה גדולה * ואמר לזן
 יסוד על נבוכדנצר, לפי שהיא הראש לרועים רבים הנזכר מלפניו * אברה עלי שמה *
 נחלתי השוממה והחרבה אברה עלי, כלומר פרי לי * נשמה וכו', כל הארץ שוממה, יסן
 כי אין איש שם על לב דברי טובתתי עלי ידו הנביאים * (יב) על כל שפיים, על הרים
 והנגיעת במדבר ימחרו ויחיו השודדים לבוא לאחז * טקצה וכו', גם בשאר מקומות חזן
 לאחז ישראל, כי כולם פשט יהיה נבוכדנצר, וחרבו היא לה', כלומר מנורת האם, כנאמר
 מרע זרע * והנביא התנבא על כל חרונה טרם נאה לה הפורענות, כמו שכתוב בספר הזה *
 וזה אין שלום לכל בשר * (יג) ורעו וכו', פירשו הרד"ק על הנביאים, אורשו ולא

קנרו

תרגום אישכנזי

(יג) זיא האבען ווייטצען אויסגעוועט אונד דארנען איינגעטרנדעס ; נח קרענקס
זיא איהרע פֿערגעכליכע מיהע . — א שעהטט אייך איירעס ערטראַגעס ! — זא
אויט רעס עוויגען צאָרן ענטבראַנטט .

(יד) זאָ שפּריכט דער עוויגע פֿאָן אַללען וויינען בעזען נאַכבאַרען , וועלכע האָנר
פֿאָן דאַן ערבט הייל געלעגט האָבען , וועלכעס ער וויינעס פֿאַלק ישראל צו געטהיילט
האַט : איך ווערדע זיא אויס איהרעס לאַנדע זאַגען ; צופֿאָר אַכער ווערדע איך
יהודה אויס איהרער מיטטע בעפֿרייען * (טו) נאַכדעם איך זיא אויסגעשטאַסען
האַבען ווערדע , ווילל איך מיך איהרעל ווידער ערבאַרמען , אונד זיא צו איהרען
בעייט צוגען , אין איהרעס פֿאַטערלאַנדע , צוריק פֿיהרען . (טז) זיען זיא נון דיא
וויינע מיינעס פֿאַלקס לערנען ווערדען , בייא מיינעס נאַהמען , זאָ וואָהר דער
עוויגע לעכט ! " צו שוועהרען , זאָ וויא זיא פֿאַרהיין מיין פֿאַלק ביים בעל צו שוועה
רען געלעהרט האָבען : דאַן ווערדרן זיא זיך אונטער מיינעס פֿאַלק אַנבייען קעננען .
(יז) געהאַרבען זיא אַכער ניכט , זאָ שטאַסע איך דיועס פֿאַלק אַיף אימטער
אויס : זאָ שפּריכט דער עוויגע .

(א) פֿאַלגענדעס שפּראַך דער עוויגע צו ליר : געהע ! קיינע דיר איינען ליר
נענען גירטעל , אונד לעגע איהן אום דיינע לענדען ; נור דיר פֿעסט דוא אידן
ניצט

ב א ו ר

קצרו , פֿלומד לאַ קבלו ישראל תּוספתם * ובגס אבני הַבַּיִת פֿירוש יתדר נכון , והוא : זיעו
זשראל מעיס , והוא משל על הכסף הרב שאלקו למלכי מצרים שיכחו לעזרתם מפני מלך בבל ,
ובטחו על מעבנת קנה רכון , והוּקוּסִים קצרו * נחלו , הנטערו על רוב המזון שנתנו ללח
תועבת . ובשו , הוא כיווי , יא לכס ליכוס מתנולותיכס , שהם אֶךְ קינים , מה בא לכס
אחרון אֶף ה' . (יד) על כל שכנו וכו' , על כל שכניו הרעים הנזעפים כנחלתו אשר הנחיל
את עמי ישראל אמר ה' : הכני נותסס וכו' * ודרך המקרא לדבר כן . ומי הם שכניו הרעים ?
שכנים עמון ומואב ואדום וצור וכידן שהיו שכנים לארץ ישראל ומזיקין לה . ואח בית יהודה ,
גם איתם גנלו מתחלה חתום ונתוסס , חגזל מהם בשוכי את שבות עמי * (טו) אשוב
זרחמתיס , כשס שנבא ירמיה על גלותם נכחגס כן על אבס , כמו שאמר במקום אחר ושכתי
את שבות מואב , ואמר ואחר כן אשיב את שבות בני עמון . ואמר כשישבו ישראל מגלות בבל
ישונו גם הם * (טז) אם למד וכו' , אם לא ישצבו בנעל רק בה' ביה , הרי נעלו העבודה
זרה והס גירי בלדק , אֶף אם לא קבלו עליהם כל דת ישראל , ונבנו בחורף עמי , אז יהיה
להס כנן בניהם , כגומר עמידה וקוים * (יז) נתשו אבד , יהיו נגרסוס לעולם , ולא ישובו
צוד לאַגס , ומה שאמר בנבואת בני עמון ואחר כך אשיב את שבות בני עמון , היינו איתם
שלמדו דרכי ישראל , או עדיין לח שבו , כדבריר' יהושע כמחלוקתו של ר' גמליאל , כמסכת
בבבב *

(א) בה וכו' , הקאפיטל ככללו הוא כנבואה על האחת נאון תפארת יהודה וישראל ,
ועל הגות העמידה יס על ידי מלך בבל . מפסוק ח' עד י"ב כזה הנביאה הזאת במשל
האזיר ; מפסוק י"ג עד ט"ו במשך אחר , והוא ככל היין . אן ט"ו עד סוף הקפיטל יכיר הנביא
האחד והלכות הכנן שהיו לישראל ולמלכו עידי מלך בבל , ויעוררם תחלה למור ומאוכס *
טרס וספך עליהם ה' חרון אפו . ולס' פרה הא ירה נב אה זאת כימי יהויכין עקד יהודה ,
(עיין בחור פסוק י"פ) . אזור פשתים , משל על תפארת יהודה וישראל , לפי שאפסתיס

(יג) זרעו חטים וקוצים קצרו נחלו לא יועלו ובשו מחבואתיכם
 בחרון אף יהודה : (יד) כה אמר יהוה על כל שכני הרעים
 הנגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל הנני נהשם
 מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מהוכם : (טו) והיה אחרי
 נתישי אותם אשוב ורחמתיים והשיבתים איש לנחלתו ואיש לארצו :
 (טו) והיה אם למד ילמדו את דרכי עמי להשבע בשמי חיי
 יהוה באשר למדו את עמי להשבע בפעל ונבנו בתוך עמי :
 (יז) ואם לא ישמעו ונתשתי את רגוי דרווא נהוש ואפר
 נאם יהודה :

יג (א) כה אמר יהוה אלי הלוך וקניתי לך אזור פשתים
 ושמתו

ר ש י

(יא) חבלה עלי לפני : (יג) זרעו חטים וקוצים קצרו * התפללו ולא נתקבלה
 תפלתם למה לפי שלא נרו להם ניר השוכה ומעשים טובים לכך זרעו א קונים ספר
 שנקוד בו זרעו בחירי ק הזי"ן שיבוש הוא : נחלו לשון חולי נחלו במנחוסם ונעקתם
 לפני ולא יועילו : מתבואותיכם * מועשיכם : (יד) שכני הרעיו מנרים עמון
 ומחצוצר וידון שהיו שכני חרץ ישראל ומחזיקין אותם : (טו) אשיב ורחמתיים *
 כולן לקו סמוך לחורבן בית וכול' נאמר ושכתי את שנות בספר זה : (טז) אם
 למוד ילמדו * אם יתגיירו : ונבנו לשון בניין :

יג (א) אזור פורניכ"ט בלע"ז : (ב) בלשון אשכנז גורט , עיין ש"ב ו"ד
 ובמים לא תניאסו * לכבסו כשיהא מלא זיעה כדי שימחר לירקב :
 (ז) לא

מכלל יופי

שמה * כבודנר ואע"פ שלא זכרו הרי זכר רועים רבים והוא היה בראש והוא שם החלקה
 לשממה : שטמה * תאר והמ"ס בנר"י : (יב) שפים * הם המקומות הגבוהים כמו הרים
 וגבעות : במדבר * מקום מרעה בהמת נקרא כן : אכלה * כמו אוכלת כי יאמר בזה ובזה
 כמו אם אוכלה אכל ברוב יאמר על משקל פועלת והאכלה היא ההריגה כמו וסרני תאכל אשר
 כזה וזה תאכל הרב : (יג) [זרעו חטים * הוא משל לתוכחות הנביאים שזרעו בישראל
 מדות הטובות והזהירו אותם ללכת בתורת ה' ולא הועיל להם כי לא נמחו כי אם קוצים
 מעשים רעים שדומין לקוצים ונחלו הנביאים על זה כי לא הועילו מעשיהם והיה להם נשת
 מתבואותיהם שהיו מיחלים שיהיו חטים והיו קוצים * והרי"קס פירש שהוא משל על הממון הרב
 שהיו שולחים למלכי מצרים שיבאו לעזרתם אבל היה בטחונם על משענת קנה רטון זהו וקוצים
 קצרו ונחלו מרוב ממון שנתנו ולא היה להם בו שום תועלת ופירש בוש מתבואותיכם כוונ' כלומר
 יא לכם ליבוש מתבואותיכם שהם קוצים * ל"ט] : נחלו החי"ת בשוא לבדו : (יד) הנגעים